

Висновки. За результатами проведеного наукового дослідження, присвяченого функціям економічного контролю та їхньому застосуванню щодо витрат і доходів підприємств, необхідно відзначити наступне:

1. Розглядаючи функції економічного контролю в різних площинах і з різних позицій, слід пам'ятати, що цих функцій явно недостатньо, навіть порівняно з обліком та іншими економічними науками, тому в основних результатах цього дослідження детально перелічено дії, характерні для економічного контролю.

2. Пропонуємо виокремлювати три групи функцій економічного контролю: основні, суміжні та допоміжні. До основних варто відносити такі функції: спостережно-наглядову, пошуково-перевірвальну, інформаційно-сигнальну, профілактико-захисну, регульовально-коригувальну. До суміжних функцій слід зараховувати наступні: планувально-прогнозну, мобілізаційно-дисциплінарну, науково-пізнавальну. Серед допоміжних функцій, виходячи з отриманих в процесі дослідження результатів, логічно виділяти такі: оцінювально-аналітичну, інструктивно-комунікаційну, виховну, відображувально-фіксувальну.

3. Функції економічного контролю, які запропоновані вище, мають суттєве значення для підвищення ефективності здійснюваних витрат і отримуваних підприємствами доходів. Зокрема, йдеться про поліпшення якості спостереження і нагляду за елементами та статтями витрат, пошуку резервів зростання доходів за рахунок скорочення термінів їхнього отримання, профілактико-захисних заходів щодо непродуктивних витрат і браку продукції, планування та прогнозування обсягів, термінів і структури доходів тощо.

Наступні наукові дослідження потрібно здійснювати в напрямку наповнення запропонованих тут функцій економічного контролю конкретним змістом за видами, формами, органами та окремими ділянками цього контролю.

Список використаної літератури

1. Бутинець Ф.Ф. Контроль і ревізія: підручник. – Вид. 2-е, доп. і перероб. / Ф.Ф. Бутинець, С.В. Бардаш, Н.М. Малуга, Н.І. Петренко. – Житомир: ЖІТІ, 2000. – 512 с.
2. Дікань Л.В. Контроль і ревізія: навч. посіб. / Л.В. Дікань. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 245 с.
3. Опеньшев С.П. Сущность, цели, задачи и функции финансового контроля / С.П. Опеньшев, В.А. Жуков // Бюллетень Счетной палаты [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.nasledie.ru/schetpa1.15-14.15-14-7.article.php.art=4>.
4. Усач Б.Ф. Контроль і ревізія: підручник для ВНЗ. – 3-тє вид., випр. і доп. – К.: Знання – Прес, 2001. – 253 с.

УДК 336.02:338.242 (075.8)

ДЕРЖАВНИЙ ВНУТРІШНІЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ: СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК

І.К. Дрозд, д. е. н.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

В статье исследуются вопросы построения в Украине эффективной системы государственного внутреннего финансового контроля.

The questions of construction in Ukraine of the effective state internal financial checking system are probed in the article.

Вступ. З року в рік зростає обсяг виявлених порушень, незаконного і неефективного витрачання коштів і держаного майна. Практично на кожних 96-97 об'єктах з 100 перевірених органами державної контрольно-ревізійної служби встановлюються фінансові порушення. При цьому обсяги як помилок, що не мають суттєвого впливу на діяльність перевірених органів

державного і комунального сектору, так і прямих порушень закону, наслідками яких є значні збитки держави, зростають з року в рік. Крім того, держава і суспільство втрачають значні ресурси внаслідок неефективних управлінських рішень. Повернути ж державі втрачені кошти і майно, навіть при доведенні злочину у діях певних посадових осіб, вдасться не завжди.

Отже, існуюча в Україні система фінансового контролю не досягає мети. Це спонукає Уряд України удосконалювати її та підвищувати відповідальність і підзвітність керівників за управління суспільними ресурсами держави.

У цьому аспекті актуальним є питання побудови в Україні ефективної системи державного внутрішнього фінансового контролю (далі – ДВФК), адже це є не тільки ключовою передумовою вступу України до Європейського Союзу, що впливає з вимог 28 глави *Acquis communautaire*, але й, по-суті, є єдиним шляхом до забезпечення належного рівня фінансової дисципліни в державі.

Реформи державного внутрішнього фінансового контролю, розпочаті з 2005 року ГоловКРУ під керівництвом Мінфіну, суттєвих зрушень у систему ДВФК не принесли.

Постановка задачі. Результати схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 травня 2005 року № 158-р Концепції розвитку державного внутрішнього фінансового контролю (далі – Концепція) стало визначення понятійної бази ДВФК, що застосовується в країнах Євросоюзу та в Україні та сформульовані завдання розвитку державного фінансового контролю. Серед ключових завдань слід виділити налагодження внутрішнього контролю в органах державного і комунального секторів відповідно до міжнародних норм, започаткування в державному і комунальному секторах нового виду діяльності – внутрішнього аудиту.

Практикою державного аудиту уже підтверджено його спрямування на оцінку законного та раціонального використання державних ресурсів, ефективного виконання державних і бюджетних програм та місцевих бюджетів [1]. Однак окремими дослідниками підкреслюється, що державний аудит на противагу ревізії є «мяким, поблажливим і беззубим» [2, С. 28-29]. Вченими Л.В. Гуцаленко, В.А. Дерієм, М.М. Коцупатрим вірно підкреслюються переваги ревізії, як форми внутрішнього контролю, яка полягає у перевірці законності використання державних коштів та збереження державного майна [3, С. 265-267].

Відповідно до Концепції розвитку ДВФК, побудованій на міжнародних стандартах контролю, внутрішній аудит має повністю замінити внутрішню ревізію. Серед практиків поширені думки щодо неможливості реалізації такого завдання через те, що внутрішній контроль знаходиться іще на неналежному рівні у державних підприємствах, та через нерозуміння керівництвом державних підприємств справжньої суті державного аудиту [2, С. 29].

Таким чином завданням даної статті є визначення наукового підходу до вирішення питання структурної та якісної перебудови ДВФК на засадах міжнародних стандартів та з врахуванням вітчизняної практики його виконання.

Реалізація Концепції засвідчила нагальну необхідність змін в ідеології роботи ДКРС, перегляду правових і організаційних засад її функціонування та підходів до основних напрямів контрольної діяльності. Подальший розвиток Концепції знайшов відображення у програмному документі – Стратегії розвитку державної контрольно-ревізійної служби на період до 2015 року, яку затверджено наказом ГоловКРУ від 6 березня 2009 року № 46 (далі – Стратегія).

Стратегією визначено три основні напрями діяльності ДКРС в умовах реформування системи ДВФК – інспектування, централізований внутрішній аудит та гармонізація внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту, цілі для кожного з них, а також завдання та заходи, необхідні для досягнення запланованих цілей.

Основною ціллю розвитку інспектування є підвищення його дієвості як інструменту виявлення і документування порушень з ознаками шахрайства [5].

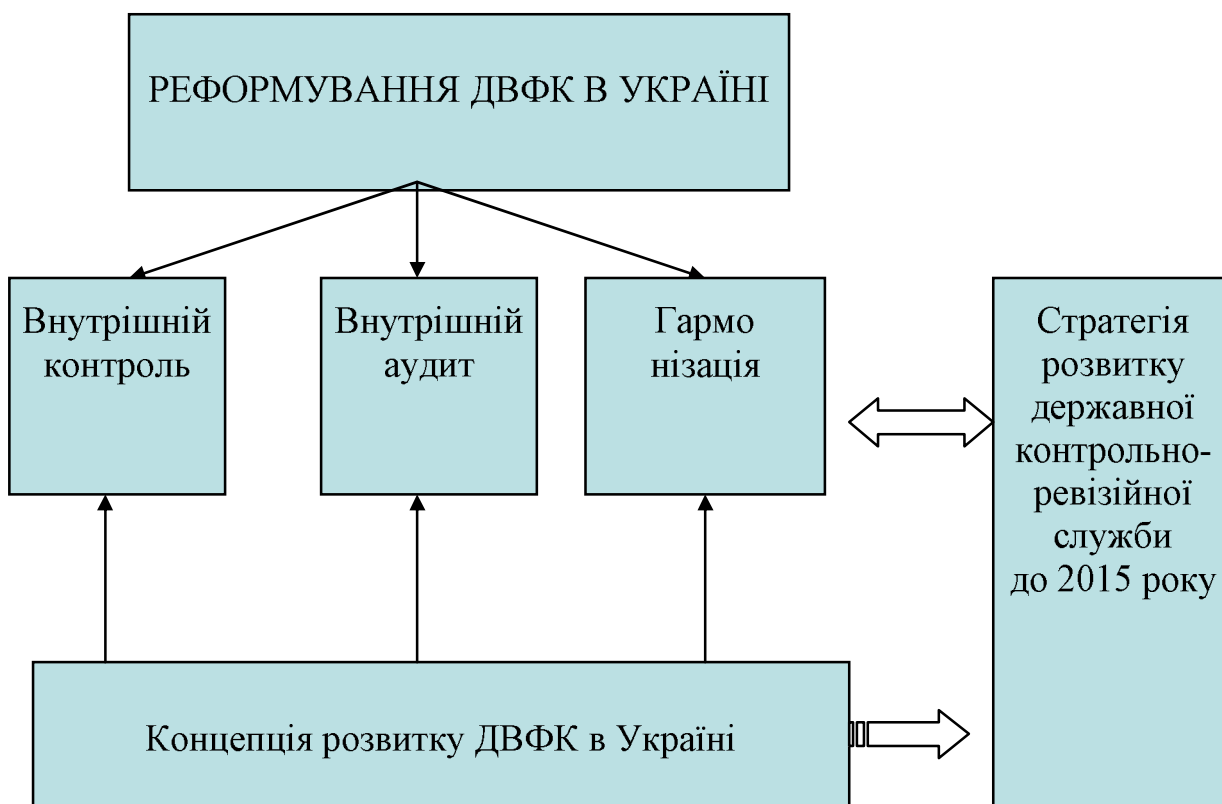

Рис. 1. Реформування ДВФК в Україні

Це передбачає підвищення оперативності інспектування та перехід до проведення його на підставі аналізу ризиків в діяльності об'єктів контролю; зміну спрямованості інспектування як виду діяльності на виявлення фактів шахрайства; розробку уніфікованої типології фінансових порушень з метою чіткого розмежування фінансових шахрайств та бухгалтерських помилок; підвищення дієвості інспектування в частині повноти усунення порушень.

Основною ціллю становлення централізованого внутрішнього аудиту є його побудова як дієвого інструменту оцінки законного та раціонального використання державних ресурсів, ефективного виконання державних і бюджетних програм та місцевих бюджетів.

Це передбачає приведення процедур централізованого внутрішнього аудиту до вимог міжнародних стандартів; чітке визначення підстав для проведення централізованого внутрішнього аудиту в плановому порядку; законодавче визначення об'єктів, у яких проведення централізованого внутрішнього аудиту є обов'язковим; підвищення ефективності реалізації матеріалів аудиту та подолання проблем при впровадженні рекомендацій аудиторських досліджень.

Основною ціллю розвитку гармонізації внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту є сприяння впровадженню та подальша підтримка в органах державного і комунального секторів сучасної системи ДВФК, іншими словами – допомога у забезпеченні ефективного функціонування системи внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту у зазначених органах.

Це потребує запровадження в діяльність органів державного і комунального сектору внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту, а також забезпечення інституційної спроможності центрального підрозділу гармонізації.

Для покращення і закріплення результатів від реалізації заходів з розвитку основних напрямів діяльності ДКРС передбачається:

- запровадити систему управління якістю (ISO 9001:2000);
- створити навчальний центр (центр підвищення кваліфікації) для працівників органів державного і комунального сектору з питань внутрішнього контролю, ревізорів ДКРС та підрозділів децентралізованого інспектування, державних аудиторів, внутрішніх аудиторів державного і комунального сектору;
- удосконалити єдину інформаційно-аналітичну систему ДКРС, що забезпечить інформаційне та аналітичне супроводження контрольно-ревізійної роботи на всіх стадіях її здійснення та ефективне використання всіх інформаційних ресурсів ДКРС;
- створити систему оперативного обміну інформацією між суб'єктами ДВФК та забезпечити універсальність використання реєстрів і баз даних;
- реформувати відомчий контроль шляхом виділення підрозділу внутрішнього аудиту.

Визначені заходи втілюються у життя. Так, оскільки на підприємствах-монополістах, які мають стратегічне значення для економіки країни, ще не створено надійної і ефективної системи внутрішнього контролю, а відповідальність і підзвітність керівників ще не досягла європейського рівня, на цих підприємствах передбачено запровадження інституту державних контролерів. Це реалізовано через постанову Кабінету Міністрів України від 20 травня 2009 року № 506, якою затверджено Порядок проведення органами ДКРС державного фінансового аудиту окремих господарських операцій (далі – операційний аудит) та Перелік суб'єктів господарювання, щодо яких проводиться такий аудит.

Метою запровадження на 43 стратегічних підприємствах-монополістах державного сектору економіки операційного аудиту є запобігання фінансовим порушенням, забезпечення законності використання бюджетних коштів і державного майна, правильності ведення бухгалтерського обліку, складання достовірної фінансової звітності та врахування інтересів держави в процесі провадження діяльності визначених суб'єктів господарювання.

Одним із завдань операційного аудиту є моніторинг фінансових операцій та фінансових потоків, що проводить підприємство, з метою попередження шахрайських дій або упередження прийняття неефективних управлінських рішень. Аудитор з числа представників органів ДКРС дає або не дає згоду на проведення таких операцій. Це суттєво підвищує рівень фінансово-бюджетної дисципліни в державі: лише за липень-серпень 2009 року керівникам підприємств державними аудиторами направлено 166 повідомлень про виявлення ознак, що можуть свідчити про відхилення від установленого законодавством порядку використання державних ресурсів, на суму близько 800 млн гривень, з яких враховано 44 повідомлення на суму 607,5 млн гривень [4].

Висновки. 1. В основі реформування ДВФК покладено зміну ідеології його проведення: головне завдання контролю визнається не лише здійснення нагляду за дотриманням норм використання державних фінансів, а сприяння економічному, ефективному, результативному, законному і прозорому використанню суспільних ресурсів держави.

2. Ревізія (інспектування), як інструмент контролю уже не здатна забезпечити головне завдання контролю, тому потрібно впроваджувати нові інструменти, такі як внутрішній аудит, система внутрішнього контролю.

3. Відповідно до міжнародної практики державного фінансового контролю та Концепції його побудови в Україні сформувалось нове розуміння системи ДВФК, яке передбачає функціонування державного аудиту, інспектування, їх гармонізації на централізованому та децентралізованому рівнях виконання.

В Україні відбувається становлення нової професії – державного аудитора. Орієнтовна потреба у внутрішніх державних аудиторів лише для органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування становить 400 осіб. Крім того, фахівців нової професії потребуватимуть бюджетні установи, організації, підприємства та їх об'єднання, що належать до державного і комунального секторів, де мова йтиме вже про тисячі таких фахівців. Тому подальших наукових та практичних досліджень потребують нормативна регламентація та професійні стандарти такої діяльності.

Список використаної літератури.

1. Дрозд І.К. Чечуліна О.О. Бухгалтерський облік та внутрішній аудит у державному секторі: навч. пос. Ч 2. Міжнародні стандарти внутрішнього аудиту державного сектору./ За заг. ред. Кужельного М.В. К.: Аграрна наука, 2009. – 192 с.
2. Успіхи і невдачі державного фінансового аудиту суб'єктів господарювання [Текст] // Фінансовий контроль. – 2009. – № 4(51). – с 25–32.
3. Гуцаленко А.В. Державний фінансовий контроль: навч. пос. / А.В. Гуцаленко, В.А. Дерій, М.М. Копуатрий. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 424 с.
4. Семенов В. Державні аудиторі показали чиновникам, де шукати загублені мільйони [Текст] // Фінансовий контроль. – 2009. – № 3(50). – с 37–38.
5. ДКРС: підсумки року минулого та завдання на рік поточний [Текст] // Фінансовий контроль. – 2009. – № 2(49). – с 4–7.

УДК: 657.44

УДОСКОНАЛЕННЯ КОНТРОЛЮ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

*Дубіковська О.Л. – асистент кафедри обліку і аудиту
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»*

Validated and analyzed the theoretical and practical aspects of the control system of accounting and financial reporting by enterprises.

Обоснованы и проанализированы теоретические и практические аспекты контроля системы бухгалтерского учета и финансовой отчетности предприятий.

Вступ. Система бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні потребує реформування, запровадження методології розкриття економічної інформації за міжнародними стандартами для забезпечення відкритості, прозорості та зіставності фінансової звітності суб'єктів господарювання. Це пов'язано з якісно новим напрямом розвитку фінансового сектору в Україні, зокрема, з наближенням нашої держави до Європи, а відповідно - західного методу стандартизації, а також – із залученням іноземних інвестицій в економіку, виходом вітчизняних підприємств на міжнародні ринки капіталу. Разом із вдосконаленням системи бухгалтерського обліку постає необхідність і у вдосконаленні контролю системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Постановка задачі. Проблемою дослідження є визначення шляхів удосконалення контролю системи бухгалтерського обліку і фінансової звітності підприємства. Актуальність проблеми дослідження питання контролю системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності полягає у тому, що вдосконалення контролю системи бухгалтерського обліку дасть можливість ефективніше встановлювати причини порушень із метою усунення негативних явищ і недопущення їх у майбутньому.